

Nd.

140. Nefndarálit

[26. mál]

um frv. til l. um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.

Frá iðnaðarnefnd.

Nefndin hefur athugað frv. og leggur til, að það verði samþykkt með nokkrum breytingum, sem hún flytur till. um á sérstöku þingskjali.

Einstakir nefndarmenn áskilja sér þó rétt til að flytja við frv. frekari breytingar-tillögur eða fylgja öðrum, sem fram kunna að koma. — Skúli Guðmundsson tekur fram, að fylgi hans við frv. geti oltið á því, hvernig fer um þessar brtt.

Alþingi, 10. nóv. 1950.

Gunnar Thoroddsen, Bjarni Ásgeirsson, Emil Jónsson,
form. fundaskr. frsm.
Skúli Guðmundsson. Sigurður Guðnason.

Fylgiskjal I.

BÚNAÐARFÉLAG ÍSLANDS

Reykjavík, 13. marz 1950.

Oss hefur borizt bréf frá iðnaðarnefnd neðri deildar Alþingis, dags. 23. febr. s. l., þar sem óskað er umsagnar um frumvarp til laga um öryggisráðstafanir á vinnu-stöðum.

Erindi þetta tók stjórn Búnaðarfélags Íslands til afgreiðslu á fundi sínum 11. þ. m., eftir að jarðræktarráðunautar félagsins og Jón Hannesson höfðu yfirfarið og athugað frumvarpið.

Samþykkti stjórnin umi þetta svo hljóðandi ályktun:

„Stjórnin litur svo á, að ákvæðum þessa frumvarps sé þannig háttað, að ógerlegt sé að láta þau taka til venjulegs búrekstrar í sveitum, en samkvæmt ákvörðun 1. gr. mundu þau ná, eins og nú hagar til, til flestra sveitabýla. Búnaðarfélag Íslands leggur því til, að í 1. gr. frv. sé bætt undanþáguákvæði um almennan búrekstur í sveitum landsins.

Þá vill Búnaðarfélag Íslands benda á, að tilkynningarskyldu þeirri, sem felst í I. kafla, 3. gr., 3. málsg., er ógerlegt að framfylgja um vélar þær, sem starfræktar eru á vegum búnaðarféлага, búnaðarsambanda og ræktunarsambanda og húsagerðar-sambanda, þar sem tæki þessi skipta oft um vinnustað oft á sólarhring (ýmist á nóttu eða degi, þar sem vaktaskipti eru við slíka vinnu). Auk þess vill Búnaðarfélag Íslands vekja athygli á því, að fjölmörg ákvæði önnur í þessu frumvarpi þurfa gaum-gæfilegar athugunar við, áður en frumvarpið verður lögleitt.“

Þetta tilkynnist yður hér með.

Virðingarfyllt,

f. h. búnaðarmálastjóra

Gunnar Árnason.

Til iðnaðarnefndar neðri deildar Alþingis.

Fylgiskjal II.

VERKFÆRANEFND RÍKISINS

Reykjavík, 29. marz 1950.

Á fundi Verkfæranefndar ríkisins 22. þ. m. var samþykkt eftirfarandi tillaga vegna frumvarps til laga um „öryggisráðstafanir á vinnustöðum“.

Nefndin hefur kynnt sér frumvarpið og umsögn Búnaðarfélags Íslands og fellst í aðalatriðum á þær athugasemdir, sem felast í álitsgerð þess.

Virðingarfyllt,

f. h. Verkfæranefndar ríkisins

Sigurros Ólafsdóttir.

Fylgiskjal III.

MEISTARAFÉLAG JÁRNIÐNAÐARMANNA

Samkvæmt tilmælum háttvirts Alþingis höfum vér athugað frumvarp til laga um öryggisráðstafanir á vinnustöðum. Vér leyfum oss hér með að gera eftirfarandi athugasemdir við áðurnefnt frumvarp.

1. gr.

Vér álitum, að lög þessi séu allt of viðtæk, þar eð þau ná til atvinnurekstrar, sem hefur einn mann í þjónustu sinni, og orku, sem er eitt hestafll eða meira. Vilj-

um vér hér með benda á, að lög þessi ná meðal annars til allra bænda, er tekið hafa véltækni í þjónustu sína.

3. gr.

Vér teljum óframkvæmanlegt að tilkynna ávallt öryggiseftirlitinu, hvar farandvélar eru í notkun, svo sem loftþjöppur, rafsuðuvélar o. fl. Slíkar vélar eru oft í notkun á fleiri en einum stað sama dag.

6. gr.

Vér teljum síðustu málgrein 6. gr. allt of hindandi fyrir verkamenn, að mega til dæmis ekki neyta matar né drykkjar utan dyra, þegar veður leyfir.

7. gr.

Vér teljum fráleitt, að trúnaðarmaður verkamanna sé ávallt talinn dómbær á, hverjir séu óviðkomandi á vinnustað; mundum vér hins vegar merkja þá staði, sem óviðkomandi er bannaður aðgangur um, og mundum fela trúnaðarmanni vorum að fylgjast með því.

9. gr.

Vér viljum leggja til, að slík skoðun væri framkvæmd utan vinnutíma.

11. gr.

Vér álitum, að ákvæði þessarar greinar séu þannig, að illmögulegt sé að fylgja þeim og kostnaður yrði mikill við að uppfylla skilyrðin, sérstaklega þegar um smáverk væri að ræða. Til dæmis ef setja ætti upp vél úti á landi í gömlu frystihúsi, þá bæri samkvæmt þessari grein, ef ekki er til teikning af öllu fyrirkomulagi, að senda vélfræðing á umræddan stað, gera uppdrátt af vélum og útbúnaði, síðan staðsetja hinn nýja hlut, semja greinargerð, fá síðan plöggin staðfest. Þegar hér er komið, má loks senda vélvirkja, t. d. frá Reykjavík, til að vinna verkið. Ferðalög hér á landi eru bæði erfið og dýr, þess vegna yrði kostnaður við allar slíkar framkvæmdir mjög mikill. Öryggismálastjóri virðist hér eiga að hafa ótakmarkað vald til að krefjast.

6. liður: Í vélsmiðjum er vinnu þannig háttáð, að hreingerning er óhjákvæmileg hvenær sem er dagsins, t. d. við að fjarlægja rennisþæni og afganga frá vélum jafnóðum og unnið er. Vér teljum ófært að færa þessa vinnu yfir á næturstörf.

9. liður: Vér viljum ekki taka að okkur að neyða verkamenn til þess að þvo sér og baða, sé það á móti vilja þeirra.

10. liður: Vér álitum ekki nógu skýrt tekið fram, hvort með orðunum annars staðar er átt við t. d. sitt hvorn vegg í sama herbergi, hvort hér er átt við tvö herbergi, tvo skápa eða fataskáp tvöfaldan.

11. liður: Krafizt er vinnufata eftir ákvæðum öryggismálastjóra og hreinsunar á þeim. Vér teljum ákvæði þessi geta valdið miklum misskilningi um, hve viðtæk þau séu, og geti haft mikinn kostnað í för með sér vegna misnotkunar.

12. liður: Vér teljum ekki öryggismálum við koma að geta krafizt dvalarstofu og sjá verkamönnum fyrir hitunartækjum fyrir mat og drykk.

14. liður: Sé verkamönnum ætlað að vinna standandi, má krefjast, að þeir fái til afnota sæti, sem þeir geta notað, þegar tækifæri gefst. Vér teljum ákvæði þetta geta valdið ósamlyndi milli verkamanns og verkstjóra, þar sem markalínan er nefnd „tækifæri“.

17. gr.

Ábyrgð á hendur þeim sem setja upp vélar og verkstæða sem selja þær, en hver er ábyrgð öryggismálastjóra.

Vér álitum, að með lögum þessum sé atvinnuvegunum íþyngt mjög og lítið tillit tekið til þess mikla kostnaðar, sem lög þessi kunna að hafa í för með sér fyrir allar atvinnugreinar þjóðfélagsins, sem hafa tekið véltækni í þjónustu sína.

Auk þess eru lög þessi sannkallað þrætuþpli, því að í lögum ætti ekki að finnast orð, sem eru jafn teygjanleg og tilhlýðilegur — nægilega — hæfilega og hentugt. Vér leggjum því eindregið til, að frumvarp þetta verði ekki samþykkt sem lög.

Fylgiskjal IV.

VEGAMÁLASTJÓRINN

Reykjavík, 13. marz 1950.

Nefndin hefur með bréfi, dags. 23. febr., óskað umsagnar minnar um frumvarp til laga um öryggisráðstafanir á vinnustöðum, er nú liggur fyrir Alþingi.

Ég hef aðeins athugað frumvarpið með tilliti til sérstakrar aðstöðu vegagerðar ríkisins, enda skilst mér, að ekki muni ætlazt til umsagnar um frumvarpið í heild.

Vil ég vekja athygli á eftirfarandi:

3. gr.

Hvað er farandvél? Eru þar með dráttarvélar, vegheflar, vélskóflur, loftpressur, vélsþil, véldælur, rafsuðuvélar, vélkranar o. s. frv.

Vegagerð ríkisins á meira en 100 slíkar vélar, sem notaðar eru viðs vegar um land, oft skamman tíma á hverjum stað. Væri mjög mikil fyrirhöfn og oft nær ógerlegt að fylgja ákvæði síðustu málsgreinar og „tilkynna öryggiseftirlitinu, hvar vélin er í notkun á hverjum tíma“.

Ég tel slíkar tilkynningar, að minnsta kosti að því er snertir okkar farandvélar, tilgangslitla og jafnvel gagnslitla skriffinnsku.

13.—14. gr.

Mest vega- og brúavinna er úti undir beru lofti, og verkamenn liggja við í tjöldum eða skálum, en matast í sérstökum tjöldum eða skálum. Vinnuflokkar flytja oft stað úr stað. Þykir vanta ákvæði í 14. gr., sem heinlínis undanskilji slíka vinnu.

32. gr.

Það er vitanlega rétt að ákveða hámarksvinnutíma bifreiðastjóra, sem flytja fólk, og stjórnenda véla, og er þá í greininni væntanlega átt við, að hætta geti stafað af öðrum en vélstjóranum sjálfum. Ef sá skilningur er lagður í þetta ákvæði, hef ég ekkert við það að athuga, en ef einnig er átt við vélstjóran sjálfan, þá vil ég vekja athygli á, að þráfaldlega kemur fyrir við vegavinnu, að vélstjóri þarf að vinna dag og dag lengur en 12 stundir, sérstaklega ef bilanir verða, og teldi ég þá rétt að taka fram, að slíkt væri heimilt.

33. gr.

Ákvæði um hvíldar- og matarhlé í vinnutíma eru nú í öllum samningum um kaup og kjör verkamanna, og því naumast þörf lagaákvæða.

49. gr.

EKKI kemur glöggst fram, hvort ætlazt er til, að eftirlitsgjald skuli greiða af slíkum farandvélum sem t. d. vegagerðin notar og áður eru nefndar. Þar sem öryggismálastjóri getur í rauninni ekki komið neinu slíku eftirliti við með þeim eða t. d. með vélum, sem notaðar eru af bændum, þætti mér rétt, að þetta væri skýrt tekið fram.

Vitanlega getur verið gagnlegt, að tilkynningaskylda sé um slíkar vélar, til þess að safna á einn stað heildarskýrslu um þær, en ekki þykir mér rétt að taka af þeim eftirlitsgjald.

Ég hef hér aðeins bent á þau atriði frumv., sem beinlínis snerta þessa stofnun, en fljótt á litið virðast mér almenn ákvæði frumvarpsins, er öll miða að auknu öryggi á vinnustöðum, vera mjög þörf, en vitanlega fer ekki hjá því, að kostnaður verður æði mikill og innheimta eftirlitsgjalda nokkuð umfangsmikil.

Virðingarfyllst,
Geir G. Zoëga.

Fylgiskjal V.

BORGARLÆKNIRINN Í REYKJAVÍK

Reykjavík, 6. nóvember 1950.

Athugasemdir við frumvarp til laga um öryggisráðstafanir á vinnustöðum.....

Við 9. og 39. gr.:

1. Ákvæði vantar um, að trúnaðarlæknir öryggiseftirlitsins skuli gera skrá yfir þau efni, efnasambönd og lofttegundir, sem svo hættulegar verða að teljast heilsu manna, að krefjast verður sérstakra öryggisráðstafana í sambandi við þær.
2. Þá þarf og að setja ákvæði, er tryggja, að nauðsynleg læknisskoðun (e. t. v. reglubundin) verði framkvæmd á öllum þeim, er vinna við ofangreind efni, efnasambönd og lofttegundir og eru í hættu þeirra vegna.
3. Í samræmi við ofanritað þarf að breyta 3. gr. 1. mgr., 6. gr. 3. mgr. og 10. gr. 2. mgr.

Við 30. og 44. gr.:

Greinarnar að nokkru leyti samhljóða.

Fylgiskjal VI.

VERKSMÍÐJUSKOÐUNARSTJÓRINN

Reykjavík, 29. marz 1950.

Athugasemdir Búnaðarfélags Íslands, vegamálastjóra og Meistarafélags járn-
iðnaðarmanna við frumvarp til laga um öryggisráðstafanir á vinnustöðum hef ég
fengið til umsagnar hjá háttvirtum formanni iðnaðarnefndar neðri deildar Alþingis.

Eftir að hafa kynnt mér athugasemdir þessar, vil ég leyfa mér að láta í ljós
eftirfarandi álit:

Ég fellst á þá tillögu Búnaðarfélags Íslands, að almennur búrekstur sé undan-
þeginn eftirlitsskyldu, svo og allar algengar búvélar.

Þá sé ég einnig, að ógerlegt er fyrir eigendur farandvéla að tilkynna eftirlitinu
á hverjum tíma, hvar farandvél er í notkun, og teldi ég því rétt, að síðasta máls-
grein 3. gr. félli niður, en að í stað hennar kæmi ný málsgrein, svo hljóðandi:

„Eigandi farandvélar skal tilkynna hana öryggiseftirlitinu, og þegar þess er
óskað, láta því í té upplýsingar um, hvar vélin sé í notkun.“

Í athugasemdum vegamálastjóra er einnig dregið á ákvæði 3. gr. um farand-
vélar og spurt, hvað teljist farandvélar.

Ég lít svo á, að allar þær vélar, sem vegamálastjóri telur upp, að undanskild-
um dráttarvélum og vegheflum, séu farandvélar, eða með öðrum orðum allar þær
vélar, sem sérstaklega eru til þess gerðar að flytja þær milli vinnustöðva, en vinna
verk sitt staðbundnar. Varðandi tilkynningaskyldu slíkra véla visast til þess, sem
ég hef sagt hér að framan.

Varðandi athugasemdir vegamálastjóra við 13.—14. gr. get ég fallizt á, að vinna
sú, sem hann tilgreinir, sé ekki nógu greinilega undanskilin ákvæðum 12. og 13. gr.,
en þó var síðasta málsgrein 13. gr. beinlínis sett inn með tilliti til slíkrar vinnu.

Ákvæði 32. gr. var einungis sett vegna hættu þeirrar, sem öðrum en vélstjóranum getur stafað af ofþreytu hans, sem áhrif gæti haft á öryggi hans við stjórn vélarinnar.

Ég tel ekki nema til bóta að hafa ákvæði 33. gr. í lögnum, enda þótt lík ákvæði séu í samningum verkamanna við vinnuveitendur.

Ég hef gengið út frá, að eftirlitsgjald yrði greitt af öllum eftirlitsskyldum vélum, sem nytu reglulegs eftirlits. Margar tegundir farandvéla eru þannig, að full þörf er á, að gott eftirlit sé haft með þeim, og ætti engum að blandast hugur um, að slíkt dregur mjög úr slyshættu þeirra manna, sem við vélarinnar vinna.

Út af athugasemdum Meistarafélags járníðnaðarmanna hef ég átt allýtarlegt viðtal við hr. Ólaf Sigurðsson forstjóra Landssmiðjunnar. Með viðtali þessu varð mér afstaða meistarafélagsins á margan hátt ljósari en ella, og vil ég nú leyfa mér að koma fram með álit mitt á sömu atriðum og í sömu röð og meistarafélagið gerir.

1. gr.

Í 1. gr. núgildandi laga um eftirlit með verksmiðjum og vélum er gert ráð fyrir, að eftirlitsskyldar séu vinnustöðvar, þar sem þrír menn hið fæsta vinna saman að jafnaði, svo og einkatlar og vélar. Hér er ekkert lágmark á afli vélar tekið fram, og er því síður en svo gengið lengra hvað vélarinnar snertir í frumvarpi þessu. Þá vil ég benda á undanþágu ákvæði 49. gr., sem gerir ráð fyrir, að sleppa megi vinnustöð, þó að fimm menn vinni þar og notuð vélaorka sé allt að 3 hestöfl. Að öðru leyti vísa ég til álits míns hér að framan varðandi búrekstur og búvélar.

3. gr.

Visast til álits míns hér að framan um þetta atriði.

6. gr.

Það er augljóst, að umrætt ákvæði miðar einungis að því að koma í veg fyrir, að verkamenn neyti matar síns þar, sem hollustuhættir eru miður góðir, og teldi ég rétt að breyta orðalagi málsgreinarinnar þannig, að þetta kæmi skýrt fram.

7. gr.

Ákvæði þetta er sett inn í frumvarpið til að reyna koma í veg fyrir óþarfa umferð óviðkomandi manna á vinnustað, en af slíku hafa ekki hlotizt svo fá slys. Verði þessu á annan hátt en hér er gert ráð fyrir til vegar komið, hef ég enga ástæðu til að mæla móti því. Hins vegar tel ég ráðstafanir, sem ganga í þessa átt, mjög æskilegar, bæði fyrir verkamenn og vinnuveitendur.

9. gr.

Þar sem hér er einungis átt við læknisskoðun vegna atvinnusjúkdómahættu og því beinlínis um afleiðingar vinnunnar að ræða, þótti eðlilegt, að slíka skoðun mætti framkvæma í vinnutíma, án kaupskerðingar. Gagnvart atvinnusjúkdómum hafa háðir aðilar hagsmuna að gæta.

11. gr.

Ákvæði greinar þessarar er beinlínis sett inn í frumvarpið vegna brýnna þarfa. Þráfaldlega hefur það komið fyrir, að fyrirkomulag nýrra fyrirtækja og breytingar eldri fyrirtækja hafa verið með þeim hætti, að algerlega hefur verið óviðunandi, bæði hvað öryggi og hollustuhætti snertir. Hefur þá ýmist orðið að láta sitja við það, sem gert hafði verið, eða framkvæma breytingar með ærnum kostnaði og fyrirhöfn. Til þess að draga úr fyrirhöfn þeirri, sem bent er á, mætti láta sér nægja með, að leitað væri umsagnar umboðsmanns öryggiseftirlitsins á staðnum, ef um

breytingar á gömlu fyrirtæki væri að ræða, sem engir uppdrættir væru til af. Smátt og smátt kæmi svo að því, að eftirlitið hefði í höndum uppdrætti af flestum fyrirtækjum.

12. gr.

6. liður: Ræsting margra fyrirtækja er framkvæmd á þann hátt, að gólf eru sópuð. Við slíka ræstingu verður ekki komizt hjá því, að mikið ryk þyrlist upp, sem telja verður miður æskilegt, að verkamenn andi að sér, en hjá því verður naumast komizt, ef slík ræsting er framkvæmd, meðan þeir eru við vinnu. Að fjarlægja rennisþæni eða efnisafganga getur tæplega talizt til hreingerninga.

9. liður: Í greininni er ekki gert ráð fyrir, að vinnuveitandi sjái um, að verkamenn noti þvottatæki eða böð. Ákvæði þetta mætti fella niður og láta menn sjálfa um það, hvort þeir fara heim til sín með þau óhreinindi, sem þeir safna á sig við vinnuna.

10. liður: Þetta er gert ráð fyrir að ákveðið sé í reglugerð, og þá með hliðsjón á því, hvers eðlis vinnan er.

11. liður: Við sérstök verk hefur það tíðkast, að vinnuveitandi léti verkamönnum í té vinnuföt, og tel ég ekki ástæðu til að óttast óhóflegar kröfur eða misskilning, sem ákvæði þetta kynni að valda. Það er misskilningur, að gert sé ráð fyrir, að öryggismálastjóri ákveði, í hvaða tilfellum um slík vinnuföt geti verið að ræða, og augljóst, að slíkt yrði ákveðið með reglugerð.

12. liður: Þetta sjónarmið kemur mér undarlega fyrir sjónir. Hollustuhættir og öryggi er svo nátengt, að ég fæ ekki séð, að einu gildi, við hvaða aðstæður menn neyta matar síns.

14. liður: Þetta sjónarmið get ég fallizt á og mæli ekki móti því, að ákvæði þetta falli niður úr frumvarpinu.

17. gr.

Ákvæði þetta er sett inn í frumvarpið í samræmi við það, sem tíðkast í nágrenna löndunum, og á að tryggja kaupanda vélar, að hún sé búin lögboðnum öryggistækjum. Ábyrgð þeirra, sem selja og setja upp vélar, fellur auðvitað niður, um leið og eftirlitið hefur skoðað og viðurkennt umbúnað allan. Slík skoðun er gert ráð fyrir, að fari fram, þegar þess er óskað, sbr. 38. gr.

Hvað kostnaði þeim viðvikur, sem frumvarp þetta kann að hafa í för með sér, ef að lögum verður, lít ég svo á, að hann verði ekki meiri en hann hefur verið hjá fyrirtækjum þeim, sem til þessa hafa verið háð eftirliti. Með breikkuðu verksviði eftirlitsins koma fleiri starfrækslur undir það, og ættu eftirlitsgjöld þeirra að standa undir auknum kostnaði við eftirlitið.

Um þá staðhæfingu, að lögín verði sannkallað þrætuepli vegna hinna teygjanlegu orða, sem tilfærð eru, er því til að svara, að þar sem slík orð eru notuð, er það gerð vegna þess, að aðstæður við vinnu eru æði misjafnar, svo að eitt hentar í einu tilfelli, sem óhæft er í öðru. Verður í slíkum tilfellum að setja föst ákvæði í reglugerðum, og verða því lögín að vera þannig, að þau heimili reglugerðarákvæði.

Virðingarfyllst,

D. Runólfsson.

Til iðnaðarnefndar neðri deildar Alþingis.